

CONTRIBUȚII LA HERALDICA ORAȘULUI CRAIOVA. PROIECTUL NEREALIZAT DE LA 1864

Silviu Andrieș-Tabac

Résumé

Le 18 décembre 1864 le Conseil municipal de la ville de Craiova a décidé de créer les propres armoiries, différentes de celles du district homonyme. Les éléments utilisés pour cette composition héraldique devaient faire référence à Jean (Ioniță) Asan, le Roi des Roumains et des Bulgares, le fondateur légendaire de la ville; à l'église St. Démétrius considérée la plus ancienne; au prince régnant Michel le Brave, ancien Ban de Craiova (gouverneur d'Olténie) et à „genius loci” – un serpent levé.

En janvier 1865, sous le mandat du Ministre de l'Intérieur Michel Kogălniceanu, à Bucarest, a été rédigé le projet du Décret princier au nom d'Alexandre Jean Cuza. Après la démission de Kogălniceanu, l'affaire des armoiries de la ville de Craiova n'a pas eu le même soutien.

Les armoiries de la ville de Craiova ont été établies deux ans après, par le décret royal de Charles I du 13 octobre 1867. C'est seulement la figure de Jean (Ioniță) Asan, qui a été retenue dans la nouvelle composition héraldique.

Les autres armoiries de la ville de Craiova, celles fixées par le décret royal de Charles II du 31 juillet 1930, ont contanté une autre doléance de 1864 – la figure de St. Démétrius.

Într-o lucrare anterioară am prezentat un proiect nerealizat de stemă municipală, întocmit în 1865 de către autoritățile orașului Botoșani¹ (fig. 1). Acesta atesta revenirea orașelor românești în avangarda dezvoltării și progresului multilateral, dorința lor de reafirmare, inclusiv prin realizarea privilegiului medieval de drept la un sigiliu propriu, deosebit de cel al județului, precum și o gândire heraldică sănătoasă în epocă - toate consecințe ale reînființării la începutul epocii regulamentare a organelor municipale de conducere proprii, distincte de cele județene.

În același an, în paralel cu orașul moldovenesc Botoșani, o încercare de creare a unui blazon municipal propriu a fost întreprinsă și de orașul muntean Craiova.

Ca și alte orașe ce nu-și cunoșteau stemele medievale (în cazul Craiovei aceasta nefiind cunoscută nici până în prezent), la acea dată capitala Olteniei folosea în sigiliile municipale emblema județului Dolj, a cărui reședință era, sau marca țării².

Stema județului Dolj fixată documentar în timpul stăpânirii austriece în Oltenia (1718-1739) reprezenta un pește, care putea să fie o marcă mai veche. Această marcă va fi păstrată ca mobila principală prezentând diverse aspecte și poziții, până la stabilirea stemelor socialiste, când va fi exclusă³.

Autoritățile municipale, dorind să-și afirme propria identitate și autoritate, vor încerca însă să abandoneze „peștele districtual”.

¹ S. Andrieș-Tabac, *Un proiect de stemă orășenească pentru Botoșani la 1865*, în „Muzeul Național”, IX, 1997, p. 43-45. Dintr-o eroare s-a omis imaginea proiectului prezentat pe care o reproducem aici.

² D. Cernovodeanu, I. N. Mănescu, *Noile steme ale județelor și municipiilor din Republica Socialistă România. Studiu asupra dezvoltării istorice a heraldicii districtuale și municipale românești*, București, 1974, p. 18; Dan Cernovodeanu, *Știința și arta heraldică în România*, București, 1977, p. 188; Maria Dogaru, *Sigiliile orășenești din epoca modernă și contemporană*, București, 1978, p. 98-100.

³ D. Cernovodeanu, I. N. Mănescu, *op. cit.*, p. 12-13, fig. 18; p. 32, 47-48, 86, 88, fig. 85, 101-102, fig. 116; Dan Cernovodeanu, *op. cit.*, p. 187, 440-441 (fig.4), 458-459 (fig. 4), 464-465 (fig.3), 468-469 (fig.2), 486-487 (fig.1); Ioan V. Căncea, *Sigiliile caimacamilor Craiovei*, în „Revista Arhivelor”, III, 1936-1937, p. 178-179; Maria Dogaru, *Contribuții la cunoașterea sigiliilor folosite de caimacamii Craiovei*, în „Revista muzeelor și monumentelor”. (s. muz.), XIII, 1976, nr. 1, p. 53-57; Maria Dogaru, *Colecțiile de matrice sigilare ale Arhivelor Statului*, București, 1984, p. 168-172; Maria Dogaru, *Din heraldica României. Album*, București, 1994, p. 115-116, pl. XLII fig. 178; Ș. D. Grecianu, *Eraldica română. Actele privitoare la stabilirea armeriilor oficiale*, București, 1900, p. 147, tabela A, fig. 10.

La 18 decembrie 1864 Consiliul municipal al orașului Craiova „simțind necesitate de-a adopta armele sale distinctiv de-ale districtului sau altei comune”, la propunerea primarului urbei Gheorghe Chițu, adoptă în unanimitate următoarea stemă:

„Un scut simplu pe care se va grava sau însemna, sus, o coroană regală, ca document historic că Craiova este fondată de Craiul Ioan sau Ioniță, regele Românilor și al Bulgarilor, iar din Coroană va surge în cele două părți tricolorul național. La dreapta (senestra heraldică – n.n.) scutului biserica Sfântului Demetriu, despre care tradițiunea spune, că ea a fost fondată odată cu Craiova și reparată de mai mulți Domni Români, priviind-o ca primul monument creștin al ei; la stânga (dextra heraldică – n.n.) o mână stângă ținând o spadă, în memoria nemuritorului erou Mihai Bravul, care a fost Ban al Craiovei și era stângaci, iar la mijloc un Șerpe rădicat, ca simbol al geniului locului (*genius loci*) despre care Românii de astăzi, ca și străbuni[i] lor, cred că fiecare edificiu sau localitate își are un geniu conservator prezentat prin șerpe, fără care n-ar putea exista”⁴.

Această decizie a Consiliului Municipal – manifestare a dorinței de întărire a administrațiilor urbane în plină epocă de modernizare, după o lungă perioadă de stare „sub călcâiul” autorităților districtuale – a fost arătată într-un raport trimis la 5 ianuarie 1865 Ministrului de Interne, Agricultură și Lucrări Publice. La raport s-a anexat și un desen care prezenta imaginea unui sigiliu rotund, având în câmp stema propusă, pe margine două cercuri liniare și în exergă „vorbele”, adică legenda: „CONSILIUL MUNICIPAL AL URBEI CRAIOVA • 1865”⁵ (fig. 2).

Mihail Kogălniceanu, în calitatea sa de prim-ministru și ministru de interne va examina raportul și desenul la 13 ianuarie și, probabil nu fără plăcere, amintindu-și despre frumoasa primire ce o avusese în acest oraș în călătoria sa în Oltenia din 16/28 august – 29 august/9 septembrie 1964⁶, va pune rezoluția: „Se va face raport la Domn”⁷. În urma acestei rezoluții funcționarii ministerului de interne vor întocmi un raport⁸ și un proiect de Decret pentru aprobarea blazonului Craiovei⁹:

„Alecsandru Ioan I.

Cu mila lui Dumnezeu și voința Națională
Domnu Principatelor-Unite Române

La toți de față și viitori sănătate.

Asupra raportului Ministrului Nostru Secretar de Stat la Departamentul de Interne, Agricultură și Lucrări Publice cu No.¹⁰

Văzând chibzuirea Consiliului Comunei Craiova asupra armelor ce ar urma să se adopte pentru Craiova,

Am decretat și decretăm ce urmează.

Art. I. Armele comunei Craiova se vor compune în modul următor:

Un scut simplu cu coroană regală din care va surge în amândouă părțile tricolorul Național; la dreapta scutului biserica Sântului Dimitrie, iar la stânga o mână stângă ținând o spadă în memoria nemuritorului erou Mihail Bravul, care a fost ban al Craiovei și erou stângaci. La mijlocul scutului, un șarpe rădicat ca simbol al geniului locului.

Art. II. Ministru Nostru Secretar de Stat la Departamentul de Interne, Agricultură și Lucrări Publice este însărcinat cu aducerea la îndeplinire a ordonanței de față.-

Dat în București la¹¹ 1865.” (fig. 3)

⁴ A.N.B., Ministerul de Interne, Direcția rural-comunală, d. 8/1865, p. 7.

⁵ *Ibidem*, p. 7v.

⁶ C. C. Giurescu, *Viața și opera lui Cuza Vodă*, Chișinău, 1992, p. 299-300, 332; A. H. Golimaș, *Legăturile lui Mihail Kogălniceanu cu Craiova*, în „*Studii și articole de istorie*”, vol. VII (1965), p. 401-409.

⁷ A.N.B., Ministerul de Interne, Direcția rural-comunală, d. 8/1865, p. 7.

⁸ *Ibidem*, p. 8, 8v.

⁹ *Ibidem*, p. 9-9v.

¹⁰ Nu s-a completat numărul actului.

¹¹ Nu s-a completat data.

Dacă luptele politice nu l-ar fi adus pe Mihail Kogălniceanu la demisia din 26 ianuarie (stil vechi) 1865, hârtiile și-ar fi urmat calea obișnuită și Craiova și-ar fi primit blazonul do it. Însă, sub guvernul lui C. Bosianu, actele rămase neîncheiate de la predecesorul său vor fi revizuite. Raportul către Domn cu privire la stema Craiovei va fi reexaminat la 5 februarie, iar la 9 februarie 1865 primarului i se va răspunde: „Vă invit, domnul meu, să-mi arătați care sunt bazele pe care V-ați întemeiat spre a propune ca armele Comunei Craiova să fie surmontate de o coronă regală. Opțiunea Ministerului în această privință este, d[omnule] primar, că comuna ar trebui să adopte niște simboluri simple și cu totul locale”¹².

Observația Ministerului de interne din punct de vedere heraldic era pertinentă. Cu toate acestea, credem mai curând că astfel Craiova a fost penalizată pentru atașamentul manifestat față de Kogălniceanu.

* * *

Mobilele incluse de craioveni în proiectul de stemă de la 1864 aveau anumite sensuri simbolice, pe care vom încerca să le dibuim în cele ce urmează.

1. *Coroana regală* trebuia să semnifice fondarea Craiovei de către unul din regii statului româno-bulgar al Asăneștilor și anume pe „Craiu Ioan sau Ioniță”, adică Ioniță Caloian (1197-1207) sau, mai puțin probabil, pe Ioan Asan II (1218-1241).

În 1859 la București, în traducerea din grecește a lui George Sion, apar în limba română cele trei volume (publicate la Viena în 1818-1819) din „Istoria vechii Dachii, a Transilvaniei, a Valahiei și a Moldovei, adunată din mulți vechi și noi istorici” a lui Dionisie I. Fotino. În această lucrare Dionisie Fotino deducea cuvântul Craiova de la „Craiu Ioan” identificându-l cu regele Ioniță: „Pe timpul acesta Ioan, regele (craiu) Romano-Bulgarilor, era stăpânitoriu și al celor cinci județe din Banatul de peste Olt din Dacia. Sub acesta s-a fondat și Craiova, și s-a numit așa după numele lui propriu, fiindcă după idiotismul¹³ valahic și bulgar Ioan se zice Iova, sau Ivan, iar regele Krai, și cuvântul Craiova însemnează regatul lui Ioan (d.Chr. 1205). Acesta a zidit și biserica cea veche în acest oraș numită Băneasa, cu patronul marelui martir Dimitrie”¹⁴.

Părerea lui Dionisie Fotino era susținută și într-o altă sursă istoriografică de epocă. În 1963 tot la București iese de sub tipar „Istoria politică și geografică a Țerei Romanesci de la cea mai veche a sa întemeiere până la anul 1774”, lucrare atribuită lui Mihail Cantacuzino, dată mai întâi la lumină în limba grecească la anul 1806 la Viena, de frații Tunusli, și a cărei traducere românească a fost întreprinsă tot de George Sion. În Capitolul II. „Cum vorbesc chronologia Țerei Românesci despre începutul cârmuirii din Craiova”¹⁵, citim: „Dintre românii strămutați în Messia, depărtându-se câțiva, au trecut Dunărea în dreapta pe la Turnu Severinului (districtul Mehedinții), și ocupând cele cinci districte din munți până în Dunăre și până la râul Olt, nobilii lor și-au ales cârmuitoriu din familia Bassaraba, și dându-i puterea în mână, l-au proclamat Banoveț, adică Ban, și scaunul său l-au pus mai întâi la Turnul Severinului, pe urmă la Strihaia în acelaș district, și în cele din urmă la Craiova, dar când s-a făcut aceasta nu se știe. Scrie Niceta Honiate.

Anii 1185. Pe timpul împărăției lui Isaac Anghel împăratul Constantinopolei, sculându-se Petru și Assan, doi frați Români (care făcuseră în țeara lor o biserică în numele marelui martir Dimitrie), au chemat pe Români și pe Bulgari zicând că le este în ajutor marele martir, și împreunându-se, au plecat de îndată asupra Sclaviei¹⁶; pe urmă coborând muntele, au ajuns de s-au lovit cu numitul împărat, dar învingându-se Petru și Assan, au fugit trecând Dunărea înapoi la locuința lor; n-au încetat însă de a-și păzi corturile lor; ci împreunându-se Românii și Tătarii, iarăși au năvălit asupra Grecilor. Atunce găsind pe Ioan Cantacuzenu împăratul, cumnat numitului împărat, tăbărât într-un câmp, Petru și Assan s-au ascuns împreună cu oastea lor într-o pădure: iar

¹² *Ibidem*, p. 10.

¹³ Adică idiomul (n. n.)

¹⁴ Vol. I, partea III, Epoca, III, cap. XV, p. 114:

¹⁵ P. 10-11.

¹⁶ Nota lui George Sion: “Sub acest nume de bună seamă că a voit se înțelege Bulgaria”.

peste noapte, repezându-se fără de veste, au strivit oastea grecească, încât abia a scăpat împăratul de pericol, împreună cu câțiva oameni; iar standardele, împreună cu lagărul și stemele cele aurite, luându-le Petru și Assan, au pus încălțăminte galbene ca împărații. Mai ales Petru, puind pe capul său și diadema imperială, se îngâmfă plin de mândrie, că Românii au învins pentru totdeauna împărăția Grecilor. Cu acea ocaziune Petru și Assan¹⁷ au pus stăpânire pe Achelonia, cucerind toate locurile până la Varna. Aice cată se spunem că acești doi frați erau din domnitorii celor cinci districte ale Craiovei; căci acolo este și biserica cu serbarea marelui martir Dimitrie, numită Băneasca, precum din chrisovul fondatorului ei se vede. Din aceasta se dovedește colonizarea Romanilor în Craiova și în cele cinci districte ale sale în secolul acesta. Să cercetăm însă la ce an s-a întâmplat întoarcerea în Missia a coloniilor Romane împreună cu Banul Bassaraba în aceste cinci districte...”

Probabil, din aceste două surse s-au inspirat creatorii proiectului de blazon de la 1864, figurând coroana deschisă. Abia peste 11 ani, în 1876, B. P. Hașdeu, în „Originile Craiovei”, studiu apărut în „Columna lui Traian” (1876, p. 289 și urm., apoi reprodus în „Olteneștele”, Craiova, 1884), admitând rădăcina „crai” din denumirea orașului nu și „Ioan”, respinge identificarea cu Ioniță, dar totuși propune un alt Ioan – regele Ionas al cumanilor, socrul lui Nariot de Toucy¹⁸. Teoria lui Hașdeu o va respinge A. D. Xenopol în „Istoria românilor din Dacia Traiană”, al cărei prim volum apare în 1888. Xenopol va arăta că numele orașului este de origine slavă și este „forma românească a slavicultului *Kralieva* sau *Kraliova*, formă ce se regăsește ea însăși în izvoarele vechi și nu înseamnă altceva decât *a craiului*”¹⁹.

Rădăcina slavă *kral'* - rege a toponimului Craiova va fi susținută și de lingviștii de mai târziu ce s-au ocupat de etimologie²⁰. Toate acestea, însă, craiovenii le vor afla mai târziu, la 1864 ei cunoscând doar opera lui Fotino și opera editată de frații Tunusli.

În ceea ce privește însăși întemeierea Craiovei, se pare că cea mai veche așezare din raza orașului este Pelendava dacică, așezare întărită pe malul Jiului, a cărei prima mențiune documentară se consideră anul 225 e. n. când localitatea apare pe harta Imperiului Roman cunoscută ca *Tabula Peutingeriana*²¹. Continuitatea așezărilor din aria Craiovei este constatată arheologic pentru următoarele secole. Cu actualul nume localitatea apare pentru prima dată într-un document din 1 iulie 1475 unde printre boierii martori este menționat și un „Neagoe ot Craiova”²².

Unii cercetători consideră că Ioan Asan al II-lea ar fi revitalizat vechea așezare, astfel rămânând în tradiția orală drept întemeietor al urbei²³.

Deși această tradiție nu are o fundamentare istorică documentară, legenda, după cum a arătat și Dan Cernovodeanu, examinând armele Craiovei de la 1867, avea un credit puternic în secolul al XIX-lea, fiind considerată un adevăr istoric, ce se va confirma într-o bună zi prin dovezi științifice²⁴. Tot Dan Cernovodeanu semnalează consemnarea acestei tradiții într-o descriere a călătoriei de informare din iunie 1832, întreprinsă de generalul Kiselev în mai multe județe din Muntenia și Oltenia. Această „Descriere a diferitelor locuri remarcabile făcută în timpul călătoriei domnului președinte plenipotențiar al Divanurilor prin județele Valahiei Mari și Mici, în luna iunie a anului 1832”, întocmită de unul dintre aghiotanții generalului (poate viitorul guvernator al Basarabiei M. L. Fanton de Verrayon), constată faptul că locuitorii Craiovei cred că biserica-catedrală Sf. Dumitru din oraș ar fi fost construită în anul 1205 de „craiu bulgaro-valah Ioan”, de la care capitala Olteniei și-a luat numele²⁵.

¹⁷ Nota lui George Sion: “E curios cum autorul, carcle citează atâția istoriografi, numesc pe acești doi mari bărbați Petru și Assan, pre când trebuia să zică Petru și Ioniță cu pronumele de familie Assan”.

¹⁸ Apud: A. D. Xenopol, *Istoria românilor din Dacia Traiană*, ed. a IV-a, vol. I, București, 1985, p. 416.

¹⁹ *Ibidem*.

²⁰ I. Iordan, *Toponimie românească*, București, 1963, p. 214, 476; Emil Petrovici, *Studii de dialectologie și toponimie*, București, 1970, p. 78, 208.

²¹ *Istoria Craiovei*, T. Georgescu, C. Bărbăcioru, F. Firau, Craiova, 1977, p. 10-11.

²² *D.I.R.*, B. Țara Românească, veac XIII-XV, vol. I, p. 153; *D.R.H.*, B. Țara Românească, vol. I, București, 1966, nr. 148, *Istoria Craiovei...*, p. 15.

²³ L. Badea, Al. Ghenovici, *Județul Olt*, în colecția „*Județele Patriei*”, București, 1974, p. 71. M. Dogaru, *Sigilii orășenești...*, p. 14; Eadem, *Colecțiile de matrice...*, p. 169.

²⁴ D. Cernovodeanu, *Drapelul armoriat al orașului Craiova datând din a doua jumătate a secolului al XIX-lea*, în „*Revista arhivelor*”, 1991, nr.1, p. 134-141.

²⁵ *Ibidem*, p. 138-139; P. Cernovodeanu, Alvina Lazea, *Monumente istorice din Oltenia și Muntenia vizitate de generalul Kiselev la 1832*, în „*Studii și cercetări din istoria artei*”, seria *Artă plastică*, XX (1973), nr. 1, p. 169-178; nr. 2, p. 337-347.

2. Altă mobilă, *tricolorul* care „surge” din coroană nu este altceva decât întruchiparea ideii unității românești, mai ales însoțit în text de calificativul „Național”.

3. *Biserica Sfântul Dumitru*, despre care „tradițiunea spune că a fost fondată odată cu Craiova și reparată de mai mulți Domni Români” era privită ca „primul monument creștin” al orașului.

Deși în prezent se consideră că mai veche ar fi mănăstirea Coșuna-Bucovăț (sf. sec. XV), totuși, există păreri că și biserica Sf. Dumitru este foarte veche, Matei Basarab reclădind-o din temelie în 1652 pe locul unei alteia, ruinate. Refăcută ulterior de mai multe ori, inclusiv și de domni țării, biserica s-a deteriorat din cauza cutremurului din 1840 și a fost închisă până în anul 1889, când au început lucrările de restaurare, dar fără a se respecta stilul vechi. Azi, din vechea biserică nu se păstrează decât pisană de la 1652 și un medalion frescă reprezentând pe sfântul patron și expus la Muzeul Olteniei.²⁶

4. *Mâna stângă ținând o spadă* trebuia să-l immortalizeze pe Domnul Mihai Viteazul, fost mare ban al Craiovei (1593), cel care a contribuit ulterior mult la ridicarea și restabilirea importanței acestei băni și la înflorirea orașului²⁷. Modul de a-l simboliza pe realizatorul primei uniri politice a țărilor române a fost ales într-un mod foarte original, pornindu-se de la faptul că acesta ar fi fost stângaci. Într-adevăr cronicarul maghiar ardelean István I. Szamosközy menționează că „Mihai Vodă era stângaci, purta sabia de partea dreaptă; de aceea soldații unguri i-au zis Mihai Stângaciul”²⁸.

5. În sfârșit, *șarpele ridicat*, ultima mobilă heraldică, era o emblemă de origine mitologică română. „*Șarpele de casă, Știma casei sau Vâlva casei*, arată Romulus Vulcănescu²⁹, este geniul protector al casei la români, care trăiește *sub pragul casei sau în peretele casei*. În trecut se credea că locuința care nu are șarpele ei este necurată. În fond, șarpele casei este o făptură mitică benefică, nu face rău nimănui, nu mușcă, nu spurcă, nu atrage spiritele rele. Numai *ticăie* din când în când, ca un ceasornic, din care cauză i se mai spune și *ceasornicul casei*. Când ticăitul șarpelui se întrerupe, sau *ceasornicul casei* nu mai bate, înseamnă că va muri cineva dintre membrii familiei ce locuiesc în casă. Nu trebuie izgonit, nu trebuie ucis, ci lăsat în pace pentru că este „norocul casei”, el apără casa de fărmece, de blesteme, de duhurile rele care îi dau târcoale. E prietenul și protectorul copiilor din casă. Copii împart hrana lor cu șarpele casei. Izgonirea sau uciderea lui e nelegiuire, care atrage după sine nenorocirea: moartea unuia dintre membrii familiei, pustiirea casei de un cataclism (cutremur, revărsări de ape, un incendiu) sau de lotri. Șarpele casei este alb, semnul purității, al devoțiunii, al bunăstării. Deși culoarea albă susține că se datorește faptului că trăiește în întuneric, nu trebuie neglijat simbolismul menționat de popor, acela al unei făpturi mitice bune, apotropaice”.

Tot Romulus Vulcănescu îi menționează și pe „balaurii de cetăți” – șerpi mitici giganti care locuiesc în cetate, oraș, sat, drum, pod etc. și care nu dăunau nici într-un fel așezării pe care o protejau, „dacă li se plătea periodic un tribut, o făptură umană, de obicei o fecioară, pentru a fi devorată”³⁰.

Din cele expuse mai sus transpar clar ideile principale pe care le evocau mobilele alese de autoritățile Craiovei pentru a fi figurate în stema urbei:

- a) întemeierea orașului de către un rege important în istoria românilor;
- b) unitatea poporului român (*tricolorul* și *aluzia la Mihai Viteazul* – primul unificator);
- c) creștinismul vechi al poporului român, mai ales în plină opoziție cu suzeranitatea mahomedană existentă în epocă;
- d) legătura lui Mihai Viteazul, personaj venerat în epocă, cu orașul căruia i-a dat o nouă strălucire;
- e) dorința asigurării unei stabilități protejate prin evocarea unui simbol mitic popular apropiat sufletului românesc din timpuri imemorabile.

²⁶ *Istoria Craiovei...*, p. 272, 274.

²⁷ *Ibidem*, p. 21-22.

²⁸ I. Crăciun, *Cronicarul Szamosközy și însemnările lui privitoare la români. 1566-1608*, Cluj, 1928, p. 144. Mulțumim colegilor Ștefan Andreescu și Oana Rizescu de la Institutul de Istorie „Nicolae Iorga” din București care ne-au semnalat această sursă. Vezi și A. Mureșianu, *Analistul maghiar ardelean Ștefan Szamosközy și Mihai Viteazul*, în „*Țara Bârsei*”, 1932, nr. 2, 3.

²⁹ R. Vulcănescu, *Mitologie română*, București, 1987, p. 524. Cursivele aparțin etnologului.

³⁰ *Ibidem*, p. 527-528.

Deși toate mobilele sunt legate de acest oraș concret, întregul ansamblu heraldic lasă să se întrevadă căutările identității naționale a românilor în acest „secol al naționalităților” și ancorarea acestei identități în valori perene: ctitori și conducători iluștri, credința creștină în armonie cu cea păgână absorbită, unitatea poporului.

*

Dacă în cazul similar al Botoșanilor nu s-au constatat manifestări de reluare a demersurilor întru stabilirea unei steme distincte de cea a districtului omonim, după primul eșec suferit la București, oltenii, după cum le este firea, spre deosebire de moldoveni, s-au dovedit mai insistenți și au realizat într-o anumită măsură ceea ce au dorit. La 13 octombrie 1867 regele Carol I semna Decretul nr. 1467 prin care se fixa stema comunei Craiova: „Un scut de formă pătrată cu colțurile de jos rotunde, împărțită în trei secțiuni de culorile naționale, având albastru sus. În mijlocul scutului va fi reprezentat în picioare împăratul româno-bulgar, „Ioniță-Asan”³¹, pe care tradiția-l arată ca fondator al Craiovei. Sub scut va fi o cordea de culoare albastră, pe care va fi scris deviza orașului „Patria și Libertatea”. Deasupra scutului coroana murală”³².

În această nouă compoziție se păstrează doar două idei din cele cerute la 1865 – referirea la Ioniță Asan, întemeietorul legendar, și conservarea tricolorului național în calitate de fundal, ultimul nefiind întotdeauna reprezentat în imaginile uzuale ale stemei. A fost „abandonat” Mihai Viteazul, probabil din cauza „stângăciei incomode”, remarcate mai ales de unguri, dar și pentru ștergerea „urmelor de separatism” ale băniei Craiovei. N-au intrat în noul blazon nici biserica creștină Sf. Dumitru, nici șarpele mitic păgân. În schimb apare eșarfa cu o deviză foarte elocventă „Patria și Libertatea”.

Ioniță Asan, ca simbol considerat drept cel mai reprezentativ, va identifica heraldic Craiova, până în 1930³³, când Comisia Consultativă Heraldică îl va înlocui cu un alt simbol, care va aduce în prim plan ideea patronajului creștin și va satisface, probabil fără a ști, o altă doleanță heraldică (mai veche) a autorităților craiovene. Stema Municipiului Craiova, fixată la 31 iulie 1930 prin Decretul regelui Carol al II-lea nr. 2894, a fost: „Pe scut albastru, Sf. Dumitru îmbrăcat în roșu, cu mantia fluturândă, de argint, nimbă de aur, călare pe un cal de argint, ridicat spre stânga, străpungând cu o lăncie, tot de argint, un rege păgân, de aur, căzut între picioarele calului. Scutul timbrat de o coroană murală cu 7 turnuri, din care iese o acvilă cruciată neagră”³⁴. Deși autorii au explicat în decret că „este o veche stemă heraldizată a orașului”, cercetătorii heraldici, nedescoperind vreo mărturie documentară, consideră noua stemă drept creată în întregime de către Comisie.³⁵

În încheiere vom menționa că stema socialistă de la 1972 nu va mai conține nici o mobilă care să reflecte doleanțele craiovenilor de la 1864³⁶.

Lista ilustrațiilor:

1. Desenul sigiliului Primăriei orașului Botoșani, cu proiectul nerealizat de stemă municipală, întocmit în 1865 (*A.N.B.*, Ministerul Afacerilor Interne, Direcția rural-comunală, d. 8/1865, p. 100).
2. Desenul sigiliului Consiliului municipal al Craiovei, având în câmp proiectul nerealizat de stemă, propus la 1864 (*A.N.B.*, Ministerul Afacerilor Interne, Direcția rural-comunală, d. 8/1865, p. 7v).
3. Proiectul de Decretului domnului Alexandru Ioan Cuza pentru aprobarea blazonului Craiovei (*A.N.B.*, Ministerul Afacerilor Interne, Direcția rural-comunală, d. 8/1865, p. 9-9v).

³¹ În original greșit: Ioniță-Aban.

³² *Monitorul Oficial*, 1867, nr. 232, 14/26 octombrie, p. 1.

³³ Maria Dogaru, *Sigillii orașenești...*, p. 14, 100-101; D. Cernovodeanu, *Știința...*, p. 506-507, fig. 4.

³⁴ *Monitorul Oficial*, 1930, nr. 171, 2 august, p. 6286-6287; Dan Cernovodeanu, *Știința...*, p. 520-521, fig. 3; M. Dogaru, *Din heraldica României...*, p. 116, pl. XLII, fig. 179 (imaginea color).

³⁵ D. Cernovodeanu, *Știința...*, p. 194.

³⁶ D. Cernovodeanu, I. N. Mănescu, *Noile steme...*, p. 110, fig. 153.

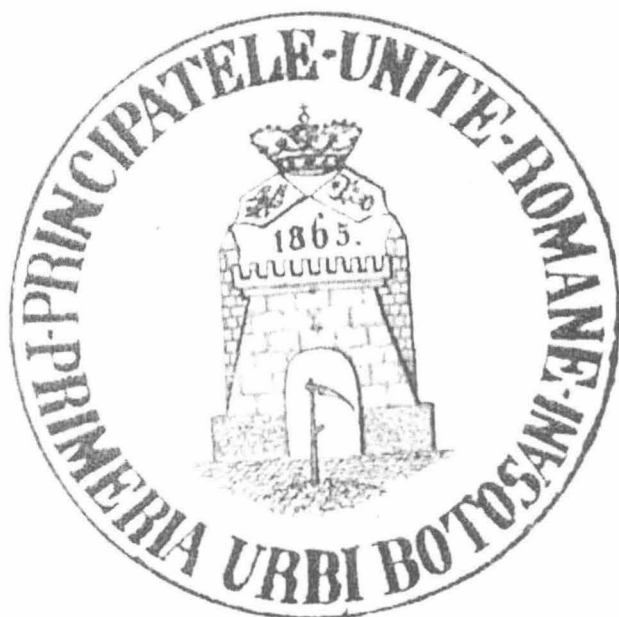

Fig. 1

Fig. 2

